

KLUCZ ODPOWIEDZI KONKURS HISTORYCZNY

dla uczniów gimnazjów - etap wojewódzki

Zadanie 1. (0-10 p.) **Wielkie odkrycia geograficzne**

Literą „P” zaznacz zdania prawdziwe, literą „F” fałszywe

1	Ferdynand Cortez podbił państwo Azteków	P
2	Cortez podbił obszar dzisiejszego Meksyku	P
3	Franciszek Pizarro podbił państwo Inków	P
4	Pizarro podbił obszar dzisiejszego Peru	P
5	Vasco da Gama, płynąc wzdłuż wybrzeży Afryki, dotarł w 1492 r. do Indii	F
6	Vasco da Gama, płynąc wzdłuż wybrzeży Afryki, dotarł w 1498 r. do Indii	P
7	Bartłomiej Diaz dotarł w 1488 r. do najdalszego południowego krańca Afryki	P
8	Bartłomiej Diaz dotarł w 1498 r. do Przylądka Dobrej Nadziei	F
9	W 1522 r. Ferdynand Magellan po opłynięciu kuli ziemskiej powrócił do Hiszpanii	F
10	Wyprawa dowodzona przez Magellana opłynęła w latach 1519-1522 kulę ziemską	P

Zadanie 2. (0-8 p.) **Gospodarka w Polsce w XVI-XVII w.**

Wyjaśnij pojęcia:

Gospodarka folwarczno-pańszczyźniana –

np. gospodarka w której dominującą rolę odgrywał folwark – czyli gospodarstwo będące własnością szlachcica – w którym wykorzystywano darmową pracę chłopów (pańszczyznę) – nastawione głównie na produkcję zboża i (lub) hodowlę bydła – w celu sprzedaży i osiągnięcia zysku. 4p

Taksy wojewodzińskie –

np. cenniki towarów rzemieślniczych ustalane przez wojewodów – miały na celu obniżenie i kontrolę cen artykułów produkowanych przez miasta i sprowadzanych przez kupców 2p

Jurydyka –

np. nieruchomość w mieście, stanowiąca własność prywatną (głównie szlachty) – wyłączona spod władzy i sądownictwa miasta – wytwarzali w niej tzw. partacze (rzemieślnicy niezorganizowani w cechy) 2p

Zadanie 3. (0-6 p.) **Sarmatyzm**

Wyjaśnij pojęcie sarmatyzm – podaj główne cechy sarmatyzmu.

ideologia szlachty polskiej (XVII – poł. XVIII w.) 1 p.

nawiązująca do teorii według której szlachta polska wywodziła się od plemienia Sarmatów,
charakteryzującego się umiłowaniem wolności, odwagi, prawości, gościnności..., 1 p.

- w ideologii:

poczuciem odrębności i wyższości wobec cudzoziemców i nieszlachty (chłopów, mieszczan)

- w kulturze, obyczajach, stylu życia:

m.in. **przyjmowaniem elementów wschodnich / orientalnych,**

ksenofobią / nietolerancją religijną...

konserwatyzmem, sprzeciwem wobec wszelkich prób reformowania państwa ...

- (w literaturze) **gloryfikacja pracy na własnym zagonie, życia na wsi, nietroszczenia się o to, co ma miejsce na świecie.** 4 p.

(wystarczy wymienić cztery cechy - maksymalnie uczeń dostaje 4 punkty)

Zadanie 4. (0-6 p.) **Gospodarka europejska w XVI w.**

Wyjaśnij, na czym polegała rewolucja cen w XVI w.

- **gwałtowny / (w porównaniu z poprzednimi wiekami) trzykrotny-czterokrotny wzrost cen żywności, zwłaszcza zbóż, ale również bydła i innych zwierząt hodowlanych** 1 p + 1 p.

- **znacznie mniejszy wzrost cen na wyroby rzemieślnicze, przewrót cen** (wzrost cen żywności i innych produktów rolniczych w stosunku do cen towarów wytwarzanych przez rzemiosło) 1 p.

Jakie były przyczyny rewolucji cen ?

- **wzrost wydobywania i napływ kruszców (złota i srebra) z Ameryki ,**

- **wzrost liczby ludności, w tym zwłaszcza ludności miejskiej, odpływ ludności rolniczej ze wsi do miast, a tym samym wzrost zapotrzebowania na żywność**

- **wzrost zamożności mieszkańców miast**

- **brak w zachodniej Europie nowych terenów nadających się pod uprawę**

- **niewystarczający wzrost plonów z hektara w rolnictwie** 3 p.

(wystarczy wymienić trzy przyczyny - maksymalnie uczeń dostaje 3 punkty)

Zadanie 5. (0-10 p.) **Przywileje szlacheckie XV-XVI w. (podane chronologicznie)**

Wymień władcę, który nadał przywilej, podaj nazwę przywileju i rok nadania

Gdy pan ma nieposłusznego, krnąbrnego albo niegodnego sołtysa w swych dobrach, może mu kazać, aby sołectwo sprzedał; a gdyby sołtys sobie nie mógł kupca znaleźć, ma wraz z panem stanąć przed sądem i wybrać dwie osoby... które niech oszacują dobra sołtysa a pan zapłaciwszy sumę na jaką oszacowane zostały dobra sołtysa ma je prawnie i dziedzicznie posiadać i używać (...) Ustanawiamy aby wojewodowie, starostowie z innymi urzędnikami ziemskimi corocznie... ustalali ceny, tak zboża, jak i chleba oraz innych płodów ziemnych, które są przez kmieci na rynek wywożone.

król Władysław Jagiello	przywilej warecki	rok 1423
-----------------------------------	-----------------------------	-------------

Przyrzekamy też..., że żadnego ziemianina osiadłego za występki czy winę nie uwięzimy ani też nie polecimy uwięzić, ani też jakiegokolwiek przeciw niemu nie zastosujemy kary, o ile nie zostanie przez sąd słusznie skazany i wydany do rąk naszych lub starostów naszych przez sędziów tej ziemi, w której jest osiadły, wyjąwszy takiego, który by był schwytany na kradzieży lub jakimś jawnym przestępstwie, jak to podpalaniu, rozmyślnym zabójstwie, porywaniu niewiast, łupieży i pustoszeniu włości

król Władysław Jagiello	przywilej jedleńsko(-krakowski)	rok 1430(1433)
-----------------------------------	---	-------------------

Przyrzekamy również, że gdy wypadnie Nam wyprawić się poza granice królestwa, zapłacimy wszystkim towarzyszącym nam ziemianom... i wynagrodzimy ich za poniesione szkody i niewolę podług praw jakie przyznali im nasi poprzednicy. (...) Przyrzekamy, że nie mianujemy starostą żadnego wojewody ani kasztelana (...) Przyrzekamy, że w ziemiach godności, kasztelanie i urzędy rozdzielać będziemy... osobom osiedlonym i posiadającym dobra dziedziczne w tej ziemi. (...) Przyrzekamy również, że ani żadnych nowych ustaw nie wydamy, ani nie polecimy wzywać ziemian na wojnę bez zgody sejmiku ziemskiego.

król Kazimierz Jagiellończyk	przywilej (cerekwicko)-nieszawski	rok 1454
---------------------------------	---	--------------------

Gdyby się stało, że byśmy coś, niesprawiedliwie albo nielegalnie ustanowili, albo nierozważnie przeciwko komukolwiek z rady albo komukolwiek innemu postąpili, ... albo przeciwko prawom państwa wystąpili ... to wtedy wszystkich w królestwie wolnymi czynimy od przysięgi i wierności... . Zobowiązujemy się ponadto i wobec prawa stanowimy, ... że w razie odwołania się do sądu naszego, przez poddanego naszego, bez zasięgnięcia opinii panów rady, my i następcy nasi, nic nie postanowimy, a decyzja nasza zależna będzie od decyzji panów rady... . [...] Ustanawiamy ponadto, aby królewska korona pod opieką pierwszych z rady pozostawała ... wojewodów krakowskiego, poznańskiego, sandomierskiego i kaliskiego.

król Aleksander Jagiellończyk	przywilej mielnicki	rok 1501
---	------------------------	--------------------

Ponieważ prawa ogólne i ustawy dotyczą nie pojedynczego człowieka, ale ogółu narodu... postanowiliśmy, iż odtąd na potomne czasy nic nowego stanowionym być nie ma przez nas i naszych następców bez wspólnego zezwolenia senatorów i posłów ziemskich, co by było ujmą i ku uciążeniu Rzeczypospolitej oraz ze szkodą i krzywdą czyjąskolwiek tudzież zmierzało ku zmianie prawa ogólnego i wolności publicznej. (...) Gdy toż nie wszystkim było przystępne, co wszystkich obchodzi, gdyż przez pewne odzwyczajenie się i nieuwagę przywileje i księgi statutów... całemu narodowi zamknięte i nieznane były, przeto... proszeni byliśmy aby dla całego królestwa wydali jedną księgę, obejmującą wszystkie ustawy, obowiązujące w tym państwie, przez przodków naszych... wydane z dołożeniem innych statutów Naszych, i abyśmy księgę tę rozესłali... aby znajomość jego powszechną stać się mogła.

król Aleksander Jagiellończyk	przywilej Konstytucja „Nihil Novi”	rok 1505
----------------------------------	--	--------------------

Zadanie 6. (0-14 pkt.)

Rzeczypospolita Obojga Narodów w XVI

Uzupełnij

Na terenie Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVI w. większość ludności pochodzenia... wyznawała (podaj jedno)... Świątynie tych wyznań nosiły nazwę...

I. polskiego	wyznanie katolicyzm	świątynia kościół	☒
II. niemieckiego	wyznanie luteranizm	świątynia zbór	☒
III. żydowskiego	wyznanie judaizm (wyznanie mojżeszowe)	świątynia synagoga (bożnica)	☒
IV. ruskiego	wyznanie prawosławie	świątynia cerkiew	☒
V. tatarskiego	wyznanie islam	świątynia meczet	☒

Zadanie 7. (0-3 pkt.)

Rzeczpospolita była w XVI w. nazywana „krajem bez stosów”. Podaj trzy przykłady świadczące o panującej w Rzeczypospolitej tolerancji religijnej.

np. – **akt konfederacji warszawskiej z 1573 r.**
np. – **brak wojen religijnych**

np. – **osiedlanie się na terenie Rzeczypospolitej ludności
innych wyznań niż katolickie,** („Polska azylem dla heretyków”)

np. – **możliwość swobodnego rozwoju gospodarczego i kulturalnego
wyznawców innych wyznań i religii**
np. – **możliwość sprawowania najwyższych urzędów przez niekatolików**

Zadanie 8. (0-4 pkt.)

Oświecenie

Podpisz zamieszczone w ramach pojęcia

– doktryna filozoficzna, według której Bóg jest utożsamiany ze światem- przyrodą, naturą

panteizm

– pogląd według którego istnieje Istota Najwyższa, będąca stwórcą świata i zasad w nim obowiązujących, która jednak nie objawiała się, nie wpływała na jego rozwój

– pogląd odrzucający możliwość objawiania się woli „Boga” w świecie i nie uznający sformalizowanych kultów religijnych

deizm

– przekonanie o sile i możliwościach poznawczych rozumu ludzkiego, o konieczności kierowania się nim w życiu przy rozstrzygnięciu problemów zarówno teoretycznych, jak i praktycznych

racjonalizm

– pogląd wywodzący poznanie ludzkie z doświadczenia zmysłowego (zewnątrznego lub wewnętrznego)

empiryzm

Zadanie 9. (0-8 pkt.)

Uszereguj postacie czwórkami (wpisując nazwiska) oraz dopisz odpowiednią epokę/okres historyczny

I	Erazm z Rotterdamu	Machiavelli	Morus	Leonardo da Vinci
	epoka <u>Odrodzenie (Renesans)</u>	humaniści		1p

II	Bach	Haendel	Monteverdi	Vivaldi
	epoka <u>Barok</u>	kompozytorzy		1p

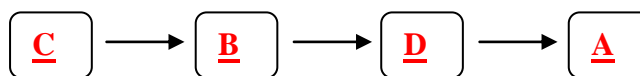
III	Rubens	Rembrandt	Vermeer	Caravaggio
	epoka <u>Barok</u>	malarze		1p

IV	Rousseau	Monteskiusz	Wolter	Kant
	epoka <u>Oświecenie</u>	filozofowie		1p

*Dodatkowy **drugi punkt** otrzymuje uczeń jedynie w przypadku gdy wpisze poprawnie epokę historyczną oraz wszystkie cztery nazwiska*

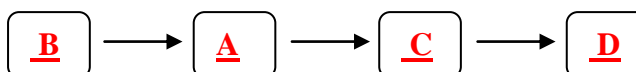
Zadanie 10. (0-9 p.) **Rzeczpospolita za panowania Wazów**

Ułóż w kolejności chronologicznej wydarzenia

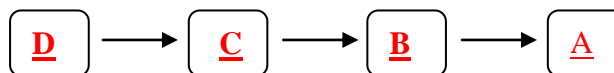
A	pokój ze Szwecją w Oliwie	1660
B	śmierć Zygmunta III Wazy	1632
C	unia brzeska	1596
D	elekcja Władysława IV	1632

Punkty (3 p.) otrzymuje uczeń jedynie w przypadku gdy całość odpowiedzi jest poprawna.

A	Wybuch powstania Chmielnickiego	1648
B	odsłonięcie w Warszawie kolumny Zygmunta III	1644
C	ugoda kozacko-moskiewska w Perejasławiu	1654
D	abdykacja Jana Kazimierza	1668

Punkty (3 p.) otrzymuje uczeń jedynie w przypadku gdy całość odpowiedzi jest poprawna.

A	najazd Szwedów – kapitulacja pospolitego ruszenia pod Ujściem	1655
B	„pierwsze liberum veto” – zerwanie Sejmu przez posła Sicińskiego	1652
C	elekcja Jana Kazimierza	1648
D	śmierć Władysława IV	1648

Punkty (3 p.) otrzymuje uczeń jedynie w przypadku gdy całość odpowiedzi jest poprawna.

Zadanie 11. (0-7 p.)

- I. Podpisz mapę podając: a) pełną nazwę państwa
b) wydarzenie, w wyniku którego państwo powstało

- Rzeczpospolita Obojga Narodów
– po zawarciu unii lubelskiej

2p

- II. Z kim państwo polsko-litewskie prowadziło wojny w XVII w.

1. Szwecją (Szwedami), 2. Rosją/Moskwą (Rosjanami), 3. Turcją (Turkami),
4. Chanatem Krymskim (Tatarami), 5. Siedmiogrodem (Jerzym II Rakoczym),
6. Brandenburgią 7. Kozakami (Bohdanem Chmielnickim) maksymalnie 5p

Zadanie 12. (0-7 p.)

- I. Zaznacz na mapie państwa / terytoria, gdzie w XVII w. zwyciężył:

a) luteranizm

- obszar Skandynawii - obszar Inflant
- Prusy Książęce
- północna i środkowa część Ces. Niemieckiego
4 p.

b) kalwinizm

- Szkocja - północne Niderlandy (Holandia)
- obszar Szwajcarii
3 p.

Zadanie 13. (0-6 p.)

Wpisz po dwie miejscowości, w których istniały w XVI w. reprezentujące wysoki poziom i cieszące się uznaniem gimnazja luterzańskie, kalwińskie i ariańskie.

Wybierz spośród podanych miejscowości:

Pińczów, Pińczów, Kraków, Raków, Gdańsk, Toruń.

luterzańskie	Gdańsk 1p	Toruń 1p
kalwińskie	Pińczów 1p	Kraków 1p
ariańskie	Raków 1p	Pińczów 1p